

Περί Μελαγχολίας

Διδάσκων: Αναπλ. Καθηγητής Δημήτριος Καργιώτης

6^η ενότητα: «Το δεύτερο ήμισυ του 19ου αιώνα»

Περιγραφή θεματικής ενότητας: Εκδοχές του θέματος της μελαγχολίας έτσι όπως το διαχειρίστηκαν ποιητικά ρεύματα στην Ευρώπη και την Ελλάδα το δεύτερο ήμισυ του 19ου αιώνα (ρομαντισμός, συμβολισμός, παρακμή, αισθητισμός, καθαρή ποίηση). Hoelderlin, Nerval, Mallarmé, Prudhomme, Παλαμάς, Γρυπάρης, Εφταλιώτης, Hérédia, Copée, Carducci, Régnier, Darío, Χατζόπουλος, Γρυπάρης.

Λέξεις κλειδιά: *Spleen*, ιδανικό.

Ανάλυση – Σχολιασμός (Κων/νος Χατζόπουλος)

Ο Κωνσταντίνος Χατζόπουλος (1868- 1920) ήταν μυθιστοριογράφος, ποιητής, διηγηματογράφος, μεταφραστής και δοκιμιογράφος, από τους πρωτοπόρους του δημοτικισμού και του σοσιαλισμού στην Ελλάδα.

Το έργο που άφησε ο Κώστας Χατζόπουλος είναι σημαντικό. Περιλαμβάνει:

- Ποιητικές συλλογές: Τραγούδια της ερημιάς και Ελεγεία και Ειδύλλια (1898), Απλοί τρόποι και Βραδινοί θρύλοι (1920), που ανήκουν στη σχολή του συμβολισμού.

Ανάλυση – Σχολιασμός (Κων/νος Χατζόπουλος) συνέχεια

- Πεζογραφία: Το φθινόπωρο (1917), Αγάπη στο χωριό (1910), Ο πύργος του Ακροποτάμου (1915), "Τάσω, Στό σκοτάδι και άλλα διηγήματα" (1916), "Αννιώ" και άλλα διηγήματα (μεταθανάτια έκδοση, 1923). Στα έργα του αυτά ακολούθησε τις αρχές του ρεαλισμού και του νατουραλισμού, εκτός από το Φθινόπωρο που είναι γραμμένο με την τεχνική του συμβολισμού. Σε όλα διαφαίνεται ο κοινωνικός προβληματισμός, κυρίως για τη θέση της γυναίκας στην κοινωνία.

- Κριτικό έργο: μελέτες για τους Παλαμά, Κρυστάλλη, Καμπύση κα. και γενικότερες μελέτες για τον συμβολισμό ("Η ψυχολογία του συμβολισμού") και τον σοσιαλισμό ("Σοσιαλισμός και Τέχνη", "Σοσιαλισμός και γλώσσα").

Ανάλυση – Σχολιασμός (Κων/νος Χατζόπουλος) συνέχεια

- Μεταφράσεις: μετέφρασε κάποια από τα σημαντικότερα ευρωπαϊκά θεατρικά έργα. Κάποιες από τις σπουδαιότερες μεταφράσεις του είναι: Δωδέκατη Νύχτα του Ουίλιαμ Σαίξπηρ, Ιφιγένεια στην Ταυρίδα και Φάουστ του Γιόχαν Βόλφγκανγκ Γκαίτε, Πέερ Γκυντ του Ίψεν, Ηλέκτρα του Χόφμανστάλ

Το μεταφραστικό του έργο στον τομέα του θεάτρου στόχευε στην καθιέρωση της δημοτικής, στην ανανέωση του θεατρικού ρεπερτορίου, στο οποίο κυριαρχούσαν κακής ποιότητας γαλλικά έργα και στην διεύρυνση των οριζόντων του θεατρικού κοινού.

Ανάλυση – Σχολιασμός (Ιωάννης Γρυπάρης)

Ο Ιωάννης Γρυπάρης (1870 – 1942) ήταν μεταφραστής, λογοτέχνης και εκπαιδευτικός, ενώ διετέλεσε επίσης στέλεχος του Υπουργείου Παιδείας και διευθυντής του Εθνικού Θεάτρου, Στην ποιητική του συλλογή Σκαραβαίοι και τερρακότες (1919) διακρίνουμε απηχήσεις του συμβολισμού και του παρνασσιισμού.

Ανάλυση – Σχολιασμός (Κωστής Παλαμάς)

Ο Κωστής Παλαμάς (1859 - 1943) ήταν ποιητής, πεζογράφος, θεατρικός συγγραφέας, ιστορικός και κριτικός της λογοτεχνίας, από τις σημαντικότερες μορφές της λογοτεχνίας μας, με σημαντική συνεισφορά στην εξέλιξη και ανανέωση της νεοελληνικής ποίησης. Αποτέλεσε κεντρική μορφή της λογοτεχνικής γενιάς του 1880, πρωτοπόρος, μαζί με τον Νίκο Καμπά και τον Γεώργιο Δροσίνη, της αποκαλούμενης Νέας Αθηναϊκής (ή Παλαμικής) σχολής.

Ο Παλαμάς ήταν ένας από τους πολυγραφότερους Έλληνες λογοτέχνες και πνευματικούς ανθρώπους. Δημοσίευσε συνολικά σαράντα ποιητικές συλλογές, καθώς και θεατρικά έργα, κριτικά και ιστορικά δοκίμια, συγκριτικές μελέτες και βιβλιοκριτικές. Το ποιητικό του έργο είναι μεγάλο σε έκταση και σε σημασία και είχε τεράστια απήχηση στην εποχή του.

Ανάλυση – Σχολιασμός (Κωστής Παλαμάς) συνέχεια

Ποιητικό έργο:

- Τραγούδια της πατρίδος μου (1886)
- Ύμνος εις την Αθηνάν (1889)
- Τα μάτια της ψυχής μου (1892)
- Ίαμβοι και ανάπαιστοι (1897)
- Ο Τάφος (1898)
- Οι χαιρετισμοί της Ηλιογέννητης (1900)
- Η ασάλευτη ζωή (1904)
- Ο Δωδεκάλογος του Γύφτου (1907)
- Η φλογέρα του Βασιλιά (1910)

Ανάλυση – Σχολιασμός (Κωστής Παλαμάς) συνέχεια

Ποιητικό έργο:

- Οι καημοί της λιμνοθάλασσας (1912)
- Σατιρικά Γυμνάσματα (1912)
- Η πολιτεία και η μοναξιά (1912)
- Βωμοί (1915)
- Τα παράκαιρα (1919)
- Τα δεκατετράστιχα (1919)
- Οι πεντασύλλαβοι και Τα παθητικά κρυφομιλήματα- Οι λύκοι- Δυο λουλούδια από τα ξένα (1925)
- Δειλοί και σκληροί στίχοι (1928)

Ανάλυση – Σχολιασμός (Κωστής Παλαμάς) συνέχεια

Ποιητικό έργο:

- Ο κύκλος των τετράστιχων (1929)
- Περάσματα και χαιρετισμοί (1931)
- Οι νύχτες του Φήμιου (1935)
- Βραδινή φωτιά (1944, μεταθανάτια έκδοση επιμελημένη από τον γιό του Λέανδρο)
- Η Κασσιανή

Ανάλυση – Σχολιασμός (Κωστής Παλαμάς) συνέχεια

Πεζογραφικό έργο:

- Ένας ψηφοφόρος, 1887.
- Το τέλος του ανεμόμυλου, 1887.
- Το σκολειό και το σπίτι, 1888.
- Παθήματα δικαστικού, 1888.
- Παλιό τραγούδι του νέου καιρού, 1890.
- Θάνατος Παλληκαριού, 1891.
- Το σπίτι του γραμματικού, 1891.
- Το μήνυμα, 1895.

Ανάλυση – Σχολιασμός (Κωστής Παλαμάς) συνέχεια

Πεζογραφικό έργο:

- Φιλήμων και Βαύκις, 1895.
- Τα μάτια του Κουνάλα, 1897.
- Ευφορίων, 1898.
- Ο κερένιος άγγελος, 1899.
- Ένας άνθρωπος σ' ένα χωριό, 1900.
- Πώς μεταμορφώθηκε ο Σάτυρος, 1900.
- Το σκάψιμο για το άγαλμα, 1900.
- Τα μάρμαρα, 1903.
- Αγάπη, 1917.

Ανάλυση – Σχολιασμός (Κωστής Παλαμάς) συνέχεια

Θέατρο:

- *Τρισεύγενη, δράμα σε τέσσερα μέρη, 1902.*

Ανάλυση – Σχολιασμός (Κωστής Παλαμάς) συνέχεια

Κριτική - Δοκίμιο:

- "Το έργο του Κρυστάλλη" (1894),
- "Σολωμός Η ζωή και το έργο του" (1901)
- "Γράμματα" (2 τόμοι, 1904 - 1907)
- "Ηρωικά πρόσωπα και κείμενα" (1911)
- "Τα πρώτα κριτικά" (1913)
- "Αριστοτέλης Βαλαωρίτης" (1914)
- "Βιζυηνός και Κρυστάλλης" (1916)
- "Ιούλιος Τυπάλδος" (1916)

Ανάλυση – Σχολιασμός (Κωστής Παλαμάς) συνέχεια

Κριτική - Δοκίμιο:

- "Πως τραγουδούμε τον θάνατο της κόρης" (1918)
- "Πεζοί δρόμοι" (3 τόμοι 1929 - 1933)
- "Ο Γκαίτε στην Ελλάδα" (1932)
- "Τα χρόνια μου και τα χαρτιά μου" (1933)
- "Η ποιητική μου" (1933)
- "Πεζοί δρόμοι. Κάποιων νεκρών η ζωή" (1934)
- "Τα χρόνια μου και τα χαρτιά μου" 2ος τόμος (1940).

Ανάλυση – Σχολιασμός (Κωστής Παλαμάς) συνέχεια

Μεταφράσεις:

- "Β' Ολυμπιόνικος" του Πινδάρου εφημ. "Εστία", 1896
- "ΙΔ' Ολυμπιόνικος" Πινδάρου, εφημ. "Ακρόπολις", 1896
- "Πρόας ο Νικίου" υπό Αντρέ Λωρί, έκδοση Διάπλασης των Παίδων, 1898.
- "Η Ελένη της Σπάρτης" του Αιμ. Βεράβεν 1906.

**Ακολουθούν τα υπό εξέταση κείμενα με τις
μεταφράσεις τους (Κωστής Παλαμάς)**

Ο ΝΑΟΣ

Μου κλήγισαν τὰ γόνατα στὰ μάρμαρά σου,
ὦ τῆς ἀθάρητης θεᾶς ξεχωρισμένη
ναὲ καὶ καταμόναχε, τῆς θεᾶς ποῦ δείχνει
ἀπὸ τοῦ εἶναι τῆς τὴν ἄβυσσο μονάχα
ἓν ἄγαλμα, καὶ κείνο ἀνθρώποκαταμένο,
μ' ἓνα πέπλο πυκνό, καὶ κείνο σκεπασμένο.
Καὶ θαρρῶ πὼς ξανοίγω μέσ' ἀπὸ τοὺς στύλους
καὶ μέσ' ἀπὸ τοὺς θησαυροὺς καὶ τοὺς βωμοὺς σου
τὸν Ἴωνα, τὸ δελφικὸ τὸν ἱερεᾶ
ν' ἀλλάζῃ τὸ λευκὸ λειτουργικὸ χιτῶνα
μὲ τὸ ραβδί τὸ ροζωτὸ τοῦ στρατοκόπου.
Ἐγὼ δὲν εἶμαι λειτουργός, τοῦ μυστηρίου
τὸ φοβερὸ κλειδί δὲν ἔπιωσα, κι ἀκόμα
δὲν ἀγγιξα, δειλὰ ἢ ἀπότολμα, τὴν πύλη
ποῦ φέρνει στῆς ζωῆς τ' ἀγνώριστα Ἐλευσίνα.
Ἄμαρτωλὸς κι ἐγὼ, ναὲ, στὰ πλήθη μέσα
τ' ἄμαρτωλά ποῦ προσκυνᾶν ἔσέ' μὰ τώρα
μου κλήγισαν τὰ γόνατα στὰ μάρμαρά σου,
κι αἰστάνομι' ἓνα πάγωμα νύχτας ἢ τάφου
ἀγάλια ἀγάλια ἀπάνου μου νὰ σκαρφαλώνη
καὶ νὰ τινάξω πολεμῶ τὸ μολοντήρι
τὸ κρῶ ἀπὸ τὰ πάνω μου, καὶ λιχταρώντας
ἔξω σέρνω τὰ γόνατα τὰ κληγισμένα,
ἔξω ἀπ' τοὺς σφωρισμένους πάγους θησαυροὺς σου,
κι ἀπὸ τοὺς στύλους σου, ἀπ' τὰ δάση ποῦ μὲ πνίγουν,
στὸ φῶς τοῦ ἡλίου καὶ στὸ φέγγος τῆς σελήνης.
Πᾶει τὸ λιβάνι πιά τῆς προσευχῆς, καὶ πάει
τ' ὀλόχρσο μαχαίρι τῆς θυσίας, καὶ πᾶνε
καὶ οἱ μεγάλωφθοι χοροὶ καὶ λευκοφόροι
εἰς ὕμνων γόρω στοὺς βωμοὺς τοὺς φλογισμένους.
Καὶ παρατώντας σε, ὦ ναὲ, ξεαναγριζῶ
στῶν καιρῶν τὸ καλὶβι τῶν πρωτανθισμένων.

ΤΟ ΚΑΛΥΒΙ

Τῶν καιρῶν ὧ καλύβι τῶν πρωτανθισμένων !
Μήτε ἡ Βαβέλ τῆς πολυθόρυβης τῆς χώρας,
καὶ μήτε ἡ γαληνότατη ψυχὴ τοῦ κάμκου,
μήτε ὁ χρυσὸς ὁ κευρνιαχτὸς τῆς πλατιάς ρούγας,
μήτε τῆς ρεματιάς ὁ ἀηδονόλαλος δρόμος,
τίποτε, μήτε δειχνεται, μήτε μιλάει
πρὸς τὸ γυμνὸ καὶ τ' ἀνανθο παράθυρό σου,
τῶν καιρῶν ὧ καλύβι τῶν πρωτανθισμένων !
Ὅλο τῆς γειτονιάς ὁ ἀντίλαλος ἀπάνω
στό τραχὺ καλνιερίμι τὸ τουρκοχρισμένο,
κι ὄλο ἡ σκιά τοῦ μαύρου τοίχου στό σοκάκι,
καὶ στὰ ἔρμα θεμέλια τ' ἀστραποκαμένα,
πρὶν φτάσουν καὶ ὑψωθοῦν ὡς τοῦ σπιτιοῦ τῆ δόξα,
ἀθέριστη κι ἀκόλαστη πάντα ἡ τσουκνίδα.
Καὶ στό γυμνὸ καὶ στ' ἀνανθο παράθυρό σου
μιὰ μαυροπράσινη φωλιά σὰ μιὰ καρδοῦλα,
πάντα ἀδειανὴ φωλιά καὶ πάντα καρτερώντας,
τοῦ κάκου καρτερώντας νὰ ξαναγορίσει
τὸ πρῶτο καὶ στερνὸ φουγάτο χελιδόνι.
Ὡ διψασμένα μάτια καὶ μαγνητισμένα
ἀπ' τῆς φωλιάς τῆ μαυροπράσινη ὀρφάνια !
Καὶ ὃ τρομασμέν' αὐτιά κι ἀπ' τὸ σκοπὸ ποῦ φτάνει
μὲς στό γυμνὸ καὶ στ' ἀνανθο παράθυρό σου,
ψηλάθε ἀπ' τῆ σκεπὴ σου τῆ χορταρισμένη,
τῶν καιρῶν ὧ καλύβι τῶν πρωτανθισμένων !
Καὶ εἰν' ὁ σκοπὸς ποῦ πάντα παίζει ἀργοφυσώντας
στῆς νύχτας τῆ φλογέρα τὴν καταραμένη
ὁ γκιόνης, τοῦ κακοῦ λαλητῆς καὶ προφήτης.

ΤΟ ΚΑΛΥΒΙ

Τῶν καιρῶν ὦ καλύβι τῶν πρωτανθισμένων!
Μήτε ἡ Βαβέλ τῆς πολυθρύβης τῆς χώρας,
καί μήτε ἡ γαληνότατη ψυχὴ τοῦ κάμπου,
μήτε ὁ χρυσὸς ὁ κουρνιαχτὸς τῆς πλατιάς ρούγας,
μήτε τῆς ρεματιῆς ὁ ἀηδονόλαλος δρόμος,
τίποτε, μήτε δειχνεται, μήτε μιλάει
πρὸς τὸ γυμνὸ καὶ τ' ἀνανθο παράθυρό σου,
τῶν καιρῶν ὦ καλύβι τῶν πρωτανθισμένων!
Ὅλο τῆς γειτονίης ὁ ἀντίλαλος ἀπάνω
στὸ τραχὺ καλνιερίμι τὸ τουρκοχτισμένο,
κι ὄλο ἡ σκιά τοῦ μαύρου τοίχου στὸ σοκάκι,
καὶ στὰ ἔρμα θεμέλια τ' ἀστραποκαμένα,
πρὶν φτάσουν καὶ ὑψωθοῦν ὡς τοῦ σπιτιοῦ τῆ δόξα,
ἀθέριστη κι ἀκόλαστη πάντα ἡ τσουκνίδα.
Καὶ στὸ γυμνὸ καὶ στ' ἀνανθο παράθυρό σου
μιὰ μαυροπράσινη φωλιά σὰ μιὰ καρδοῦλα,
πάντα ἀδειανὴ φωλιά καὶ πάντα καρτερώντας,
τοῦ κάκου καρτερώντας νὰ ξαναγυρίσῃ
τὸ πρῶτο καὶ στερνὸ φευγάτο χελιδόνι.
Ὡ διψασμένα μάτια καὶ μαγνητισμένα
ἀπ' τῆς φωλιάς τῆ μαυροπράσινη ὀρφάνια!
Καὶ ὁ τρομασμέν' αὐτιά κι ἀπ' τὸ σκοπὸ ποῦ φτάνει
μὲς στὸ γυμνὸ καὶ στ' ἀνανθο παράθυρό σου,
ψηλάθε ἀπ' τῆ σκεπὴ σου τῆ χορταριασμένη,
τῶν καιρῶν ὦ καλύβι τῶν πρωτανθισμένων!
Καὶ εἶν' ὁ σκοπὸς ποῦ πάντα παίζει ἀργοφυσώντας
στῆς νύχτας τῆ φλογέρα τὴν καταραμένη
ὁ γκιόνης, τοῦ κακοῦ λαλητῆς καὶ προφήτης.

**Ακολουθούν τα υπό εξέταση κείμενα με τις
μεταφράσεις τους (Κων/νος Χατζόπουλος)**

“Ασ’ τή βάρκα στό κύμα ὅπου θέλει νά τρέχει,
 ὡς ὄρβιζη τὸ ἄερί τιμόνι, πανί,
 τὰ φτερά ἀπλώσει πλέρια, ἄκρα ὁ κόσμος δὲν ἔχει,
 εἶναι πῶς ὁμορφοὶ οἱ ἄγνωστοὶ πάντα γυαλοί·
 ἡ ζωὴ μιὰ δροσιὰ εἶναι, ἓνα κύμα· ὡς τὸ φέρον
 ὅπου θέλει τὸ ἄερί, ὅπου ζέρει τὸ ἄερί.

“Ὡς ἀλλάζουν λιβάδια μὲ βράχους καὶ δάση,
 γύρω ὡς φεύγουν τοῦ πύργου, τοῦ καλύβας καπνός·
 εἴτε εἰδύλλιο γελοῦμενο ἀπλώνεται ἡ πλάση,
 εἴτε ἀντάρτες καὶ μπόρες κρεμᾶ ὁ οὐρανός,
 μὴ θαρρῆς τὸ πανί σου μπορεῖς νὰ βαστάξεις,
 ὅπου θέλει τὸ κύμα μαζί του θ’ ἀράξεις.

Τί γυρεύεις, τί θέλεις, μὴ κι ἐσὺ τὸ γνωρίζεις;
 κι ἔχεις πιάσει ποτέ σου τὸ τί κυνηγᾷς;
 μὴ ὅπου σπέρνεις καλὸ τὸ κακὸ δὲ θαρίζεις,
 δὲ σκοπιάβεις σὲ ρώτημα σ’ ὅ,τι ρωτᾷς;
 Κι ὅ,τι σ’ ἔχει μαγέψει κι ὅ,τι σοῦ ἔχει γελάσει
 τὸ ἔχεις μόνος κερδίσει, μοναχός ἐτοιμάσει;

“Ὡσε τότε τὸ κύμα ὅπου θέλει νὰ σπάζη,
 ὡς τὶς ζῆλες νὰ σέρνουν τυφλά τὴν καρδιά·
 κι ἂν τριγύρω βογκᾷ κι ἂν ψηλὰ συννεφιάζη,
 κάπου ὁ ἥλιος σὲ κάποιον γυαλὸ θὰ γελά,
 κι ἂν πικρὸ τὴν ψυχὴ σου τὸ δάκρυ τὴ ραίνη,
 πάντα κάπου κρυφτὴ μιὰ χαρὰ τὴν προσμένει.

Δὲ γυρεύω ξένο, δὲ ρωτῶ κρυφό,
 δὲ γυρεύω χάρη·
 κάτι μοῦ ἔχουν πάρει, μέσ’ ἀπ’ τὴν ψυχὴ
 κάτι μοῦ ἔχουν πάρει.

Καὶ δὲν ἦταν οὔτε ξωτικά
 καὶ δὲν ἦταν χέρια,
 καὶ ἦταν ἓνα βράδυ ποῦ ἐπαιζαν θολὰ
 στό γυαλὸ τ’ ἀστέρια.

Κι ἦρθε ἓνας ἀέρας κι ἦρθε ἓνας βοριάς
 κι ἦρθε ἓνα σκοτάδι —
 ὦ ἀδερφή, χαμένο κάποιον μυστικὸ,
 ποῦ θρηνοῦμε ὁμάδι,

μὲς στό κύμα ἀνοίγει δρόμον μυστικὸ,
 δείχνει τὸ φεγγάρι —
 κάτι μοῦ ἔχουν πάρει, μέσ’ ἀπ’ τὴν ψυχὴ
 κάτι μοῦ ἔχουν πάρει.

Ο ΘΡΥΛΟΣ ΤΗΣ ΟΜΙΧΛΗΣ

Γεννιοῦμαι ἀπ' τὸν πόνο
κι ἀπλώνω κι ἀπλώνω
κι ἀπλώνομαι πέρα
κι ἀπλώνομαι γύρω
σὲ ὄχτιές καὶ σὲ βόθῃ
συντρίμματα νὰ σπεύρω.
Κι ἀπλώνομαι πέρα
κι ἀπλώνομαι γύρω
καὶ μὲ εἶπανε ἡ ἄχνα
πὼς εἶμαι τοῦ ὄνειρου !
Κι ἀπλώνομαι γύρω
κι ἀπλώνω κι ἀπλώνω
καὶ τὸ ὄνειρο λιάνω.

Γεννιοῦμαι ἀπ' τὸν πόνο
κι ἀπλώνω κι ἀπλώνω
κι ἀπλώνομαι πέρα
κι ἀπλώνομαι γύρω
σὰν ἄχνα τοῦ ὄνειρου.
Σὰ νόφη μὲ χαίρονται
ὄχτιές καὶ γιαλοὶ —
ρωτᾶτε τὰ ρόδα
καὶ τ' ἄρμενα, ἀλί !

Γεννιοῦμαι ἀπ' τὸν πόνο
κι ἀπλώνω κι ἀπλώνω
καὶ στάζω τὸν πόνο.
Κι ἀπλώνω κι ἀπλώνω
κι ἀπλώνομαι πέρα
κι ἀπλώνομαι γύρω —
ἡ ἄχνα ποιὸς μὲ εἶπε
πὼς εἶμαι τοῦ ὄνειρου ;
Σὰ νόφη μὲ χαίρονται
ὄχτιές καὶ γιαλοὶ
κι ἀπλώνω κι ἀπλώνω,
στοὺς κλώνους κρεμιοῦμαι,
στοὺς θάλους ριζάνω
ποιὸς λέει ἕνας ἥλιος
πὼς τάχα μὲ σβει ;
Ρωτᾶτε τὰ ρόδα
κι ὁμὲ τὴν ψυχῆ.

Το τραγούδι της αυγής

Και ήτανε τὸ τραγούδι τῆς αὐγῆς
ποὺ λέγαμε σιγὰ τὸ βράδυ
καὶ ἦταν τὸ βράδυ ἀχνὸ καὶ ἦταν θολὸ
καὶ ἦταν ὄρατο τὸ βράδυ.

Καὶ ἦταν ὄρατο τὸ τραγούδι τῆς αὐγῆς
κι ἔλεγε γιὰ τὰ σύννεφα τὸ βράδυ
καὶ ἔλεε γιὰ σένα τάχα μίαν αὐγή,
γιὰ σένα καὶ γιὰ μὲ ἓνα βράδυ.

Κι ἔλεγε γιὰ τὴ θάλασσα μακριὰ
καὶ τὰ καράβια ποὺ ἔρχονται καὶ πάνε,
γιὰ ταξιδιάρικα, ἔλεγε, πουλιὰ
ποὺ φεύγουν τὸ φθινόπωρο καὶ πάνε.

Καὶ χάνονται, ἔλεγε, μιά αὐγή
κι ἔφευγε ὄρατ' αὐτὸ βράδυ,
καὶ ἦταν ὄρατο τὸ τραγούδι τῆς αὐγῆς
καὶ ἦταν ἀχνὸ καὶ ἦταν θολὸ τὸ βράδυ.

**Ακολουθούν τα υπό εξέταση κείμενα με τις
μεταφράσεις τους (Ιωάννης Γρυπάρης)**

Τῆ νύχτ' ἀπόψε -- ἡ θλίψη τῆς μ' ἀνάστησε ἡ τρανή,
τῆ θλίψη μας σὰ νά εἶχε μελετήσῃ --
τῆ νύχτ' ἀπόψε ἀνοίξανε οἱ ἑβδομοὶ οὐρανοὶ
καὶ πόντισε νερὸ κατακλυσμὸς τῆ χτίσι.

Στὰ σκοτεινά ἐξεχείλισαν τῶν θλίψεων οἱ πηγές
καὶ χόθηκαν οἱ κρατημένοι θρήνοι,
κι ἐλπίδα πιά δὲν ἔμεινε γιὰ νέες πάλι αὐγές
τῆ νύχτα, ποῦ εἶπες ἡ στερνὴ πῶς θά εἶχε μείνει.

Μὰ ἔδρακε καὶ ξημέρωσε ἡ ἀνέλπιστη ἡ αὐγή,
καὶ στῆ δροσιά τοῦ ἀπόβροχου λουσμένη
σὰ θάμα νέο πεντοβολᾶ κι ἀναγαλλιᾶζ' ἡ γῆ,
ὄσ' ὁ χρυσὸς ὁ θρίαμβος τοῦ Ἥλιου προβαίνει.

Στὸ μωριοθορυβοῦμενο κι ἠλιόβολο γιαιλὸ
οἱ ναῦτες τὰ πανιά τῶν πλοίων ἀνοίγουν,
καὶ ἰδέξ'! φαντάζουν τ' ἄρμενα στὸ κύμα τὸ ψηλὸ
πῶς πρῖμα καρτεροῦνε τὸν καιρὸ νά φύγουν.

Πῶς μᾶς κλανεῖει τὸ ὄνειρο τῆς εὐτυχίας ξανά,
σὰ νά ἦταν μιά φορὰ νά μᾶς γελάσῃ!
σὲ νέα ταξίδια μᾶς καλοῦν τὰ πλοῖα στὰ γαλανὰ
τὰ κύματα, ποῦ ὡς νά ἦπιαν φῶς κι ἔχουν χορτάσει.

Ὁ μαῦρος κι ἄχαρος κισσός, τόν πόνο του τραγῶ
καί λέω καί μέσ στά στήθια μου ριζώνει,
καί λέω κι εἶμαι τὸ χάλασμα τὸ ραγισμένο ἐγὼ
ποῦ ὁ μαῦρος κι ἄχαρος κισσός τὸ περιζώνει.

Μυριόριξος, μυριόκλωνος — ὁ πόνος ποῦ πονῶ,
στεῖρα ζωὴ βυzaίνει ἀπὸ τὸν τοῖχο,
καί δέν τοῦ παίρνει πνέοντας γλυκά ἀπ' τὸν οὐρανὸ
ἕναν ἢ αἶρα ἢ στενωγμὸν ἢ χαρὸς ἦχο.

Τοὺς δρόμους του ἀπόσπασε τὸ φῶς τοὺς μακρινούς,
ῶρα καί θά 'βγουνε τὰ νυχτοπούλια,
καί ρόδα ἢ δύση ἀπλόχερα σκορπᾷ στοὺς οὐρανοὺς
καί στὸν βουνῶν τίς κορυφές σκορπᾷ ζεμπούλια.

Καί φτάνουν στά φυλλώματα τοῦ πένθιμου κισσοῦ
κοπαδιαστοὶ οἱ σκουργίτες νύ κουρνιάσουν,
κι ἀπὸ τὴ μέθη τῆς ζωῆς καί τοῦ ἡλίου τοῦ χρυσοῦ
μέσ σ' ἀτρικύμιστη ἀγκαλιᾷ νά ξαποστάσουν.

Καί τὰ ξελαρυγγίσματα σκορπίζουν τὰ στερνά,
τρελά, ὡς ποῦ ὁ ὕπνος φτάνει καί τὰ πνίγει,
ἐνῶ ὡς τίς ρίζες τοῦ κισσοῦ τίς τρισβαθεσ περνᾷ
μιὰ ἀνατριχίλα ἀπ' τῆς ζωῆς τὴ μέθη ὀλίγη.

Φουντώνει ἡ νύχτα· κι ἔρχονται τριγύρω μου μιὰ μιὰ
κι ὅλες μαζί ἀπ' ἀλόργου ἀρμενισμένες
σκιδῶν σκιῶς οἱ ἀνάμνησες, στήν ἄχαρῃ μου ἐρμιᾷ
νά φέρουں ψεύτικα παρηγοριᾷ οἱ θλιμμένες.

Μάταια ! ζή ποτέ ή ζωή μ' ανάμνησες πού ζή,
πού θά ζυκνήσει και μ' αήτες θά γείρη,
ένθ όλωτρόγουρα βροντιά ή μέθη όλη μαζί
άπ' τής ζωής, πού ζή, τό πανηγύρι ;

Ό μαύρος κι άχαρος κισσός, τόν πόνο του τραγώ
και λέω και μέσ στά στήθια μου ριζάνει,
και λέω κι είμαι τό χάλασμα τό ράγισμένο έγώ
πού ό μαύρος κι άχαρος κισσός τό περιζάνει.

Κι άν τά κρατούνε οί άγκυρες τ' άρμενα έκει στή γής,
κι άν τά τιμόνια στή στεριά βγαλμένα,
κρουφή λαχτάρα επέρασε τά βάθη μιές ψυχής
κι άνατριχιάζουν τά φτερά τά διωλαμένα.

Κι ήρθε κι έστάθη ή μιά ψυχή σ' απόψηλη κορυφή
και τίς ζυγές φτεροϋγες δοκιμάζει,
ξεχνώντας πού τίς λάβωσε — ψυχή, πικρή άδερφή! —
τ' άστροπελάει τό καλιό και τό χαλάει.